

קהל שערי אברהם-פרשת אח"ק-שיעור עיון בענין פאה

הלכות מתנות עניים

7 קנו מצות עשה שיעזוב אדם פאה בסוף שדהו לעניים שנאמר לעני ולגר תעזוב אותם, נתינתם מצות עשה¹ (עי' רמב"ם מתנות עניים פ"א הל' א, ב), וכבר ביארנו בספר מצוות לא תעשה (פר' שהפאה נוהגת גם באילנות):

8 קמה בו' וזקן, ויש להספק נהא דק"ל דפאה פטורה מן המעשר אם פטור זה הוא משעה שהפריש או דילמא לאהר שזכו נה העניים ופקא מינה דאם הפריש ונא עשיר ולקח פאה בערמה באומרו שהיה עני או בלאוס אז חייב העשיר להפריש מעשר ואם לא הפריש חייב משום טבל דאי אמרת דמשעה שהפריש כפטר א"כ עשיר זה פטור לפי שלא לקח כי אם דבר הפטור ואי אמרת דלא מפטר כי אם אחרי שנה ליד עני א"כ זה העשיר חייב לעשר ורמימי בסוף פרק השולח דרבה רבה להוימי דאין קנין לעבו"ס ב"י משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 73 הודפס מטאוצר החכמה

לעניים, עבר וקצר את כל השדה או אסף כל פירות האילן לוקח מעט ממה שקצר או ממה שאסף ונותנו לעניים שנתנתו מצות עשה שנאמר לעני ולגר תעזוב אותם, ואפילו טחן הקמה ולשו ואפאו פת הרי זה נותן למנו פאה לעניים: א אבד כל הקציר שקצר אן נשרף משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 35 הודפס מטאוצר החכמה

10 ** שם, בגמ' והרי פאה וכו' ותנן מצות פאה להפריש מן הקמה וכו', וצ"ב דהלא נראה דחלוק דין הפרשה מן הקמה דאינה אלא מצות עזיבה ואין כאן דין נתינה, משא"כ בדין מפריש מן העומרים דאיכא בה מצוה של נתינה לעני, וכן מוכח מלשון הר"מ שכתב בהלכות מתנות עניים (פ"א הל"ב) עבר וקצר את כל השדה וכו' ונותנו לעניים שנתנתו מצות עשה וכו', (ובהל"ד), וכן בלקט כשקוצר ומאלם לא יניחם לעניים שנאמר ולקט קצירך לא תלקט עבר ולקטן אפילו טחן ואפה נותן לעניים, עכ"ל, וכן נפק"מ באם הפריש מן העומרים ולא נתן לעניים אם תיקן הלאו דמאחר שיש דין נתינה א"כ לא תיקן דהפרשה לחוד לא מהני.

1 מצוה קב היא שצונו להניח פאה מהתבואות והאילנות והרומה להם, והוא אמרו יתעלה תעזוב אותם אחר זכרו הפאה, ונתבאר במסכת מכות (דף ט"ו): שהפאה היא לאו הנתק לעשה, אמנם הלאו אמרו לא תכלה, והעשה אמרו תעזוב אותם, וכבר התבאר משפמי מצוה זו במסכת פאה, ודין תורה שלא תהא אלא בארץ. (קדושים מהיו מתנות עניים פ"א):

2 מצוה רי הוהרי שלא לקצור כל הורע אבל ישאר ממנו לעניים בקצה השדה, והוא אמרו לא תכלה פאה שדך, ולא זה ניתק לעשה שהוא כשעבר וקצר כל הורע יתן לעניים שעור הפאה מהדבר הנקצר, והוא אמרו לעני ולגר

3 כולן: גמ' רבי בנימין בר לוי אמר רבי יצחק ורבי אמי הוון יתבון מקשיי ד' למה לא תנינן תרומה עמהן אמר רבי אמי * מפני המחלוקת אמר רבי יוסי * אדם עושה כל שדהו ביכורים * ו אין אדם עושה כל שדהו תרומה התיבון הרי הוא אומר פאה והרי * אין אדם עושה כל שדהו פאה ותניתה א"ר יוסי קצירת שיבולת הראשונה דומה למירוחו עד שלא קצר השיבולת הראשונה לא נתחייבה שדהו בפאה משקצר שיבולת ראשונה נתחייבה שדהו בפאה * ביקש * * לעשות כל שדהו פאה עושה ברם הכא * עד שלא נתמרח הכרי

4 עוד יש לעיין בעיקר דין פאה, אם היא הפרשה על כל הקציר, או דאינה הפרשה דומיא דתרו"מ ואין הקמה עצמה חייבת בפאה, אלא חובת השדה היא להניח פאה ממנה, (ורק משערינן לפי גודל השדה כמה פאה ליתן). ולכאורה אי נימא דהך שיבולת ראשונה אינה חייבת בפאה, ומ"מ יכול לעשות אח"כ כל שדהו פאה, וא"כ מוכח דפאה אינה הפרשה, דבעושה כל שדהו פאה אין כאן הפרשה על משהו אחר, ומשו"ה בעינן בתרומה ראשית ששיריה ניכרים כדי שתהיה הפרשה על הכרי.

5 בזה נתקן בירושלמי בריש פאה וכמו שכתבנו: ועדיין לני מספקין במפרש כשיעור דעמו ודעמו להפריש יותר אם מה שחזר והפריש יש לו דין פאה להפטר מן המעשר דלפטר דלוקח כשהפריש פחות ממשעור או הוא דלמירין דלס דעמו להוסף עוד אף ההוספה פטור מן המעשר אלל כשהפריש כשיעור אף שדעמו להוסף החוספה חייבת נמעשר ונ"מ פשיטא כהפריש פחות ממשעור שאם דעמו להוסף עוד אף שהוספה היא יותר מהשיעור שהכל פטור מהמעשר אף כשכפר הפריש כשיעור דעמו ודעמו להוסף בזה הוא דמספקא לי, והא דמתן בפ"ד דתרומות מרס ועלה בידו אחד מס' מרומה ואינו לריך למרוס חזר

6 א הקוצר את שדהו לא יקצר את כל השדה כולה אלא יניח מעט קמה לעניים בסוף השדה שנאמר לא תכלה פאת שדך בקצרך אחד הקוצר ואחד התולש, וזה שמניח הוא הנקרא פאה: ב וכשם שמניח

משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 200 הודפס מטאוצר החכמה

משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 248 הודפס מטאוצר החכמה

ירושלמי - פ"א / מסכת תרומי / עמוד 278 הודפס מטאוצר החכמה

משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 38 הודפס מטאוצר החכמה

משנה תורה - מהדרת חדשה - 1 (ורע"ם) / משה בן מימון (רמב"ם) / עמוד 35 הודפס מטאוצר החכמה